

Sygn. akt I CSK 4214/22

## POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa B. N. i R. S.  
przeciwko Bank z siedzibą w W. Oddział w Polsce z siedzibą w W.  
o zapłatę,  
na posiedzeniu niejawnym 7 lutego 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,  
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie  
z 14 września 2020 r., sygn. akt VI ACa 1725/17,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

### UZASADNIENIE

Pozwany Bank z siedzibą w W. Oddział w Polsce z siedzibą w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 września 2020 r., którym zmieniono wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 16 października 2017 r., wydany w sprawie z powództwa B. N. i R. S. o zapłatę poprzez obniżenie zasądzonej kwoty z 14 191,19 zł do kwoty 12 763,59 zł oraz oddalono apelację pozwanego w pozostałym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.).

Pozwany uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania występowaniem szeregu następujących zagadnień prawnych:

1. Czy wobec umożliwienia kredytobiorcom posiadającym kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska dokonywania spłaty rat kapitałowo- odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie na podstawie art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, wzięwszy pod uwagę aksjomat racjonalności krajowego ustawodawcy, uzasadnione jest przyjęcie, że kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska są kredytami udzielonymi w złotych polskich, skoro dokonanie przez kredytobiorcę spłaty raty kapitałowo-odsetkowej albo dokonanie przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie, do której denominowany lub indeksowany jest kredyt, prowadzi do skutecznego spełnienia świadczenia wynikającego ze stosunku zobowiązaniowego w postaci umowy kredytu oraz zaspokojenia wierzyciela w osobie kredytodawcy, bez konieczności dokonywania jakichkolwiek przeliczeń bądź innych operacji walutowych wpłacanych przez kredytobiorcę środków w walucie innej, niż waluta krajowa?

3. Czy w razie sporu w zakresie skutków stwierdzenia bezskuteczności zawartej w umowie klauzuli dotyczącej sposobu waloryzacji kredytu do waluty obcej, wobec wyeliminowania możliwości uzupełnienia przez sąd umowy poprzez wprowadzenie w miejsce niedozwolonych klauzul innego mechanizmu indeksacji, Sąd dysponuje dwiema możliwościami rozstrzygnięcia, tj. (i) po pierwsze ma możliwość stwierdzenia nieważności umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, ze względu na odpadnięcie koniecznego składnika (*essentialia negotii*) umowy nazwanej kredytu bankowego, (ii) względnie może przyjąć, że umowa jest ważna pomimo pozbawienia jej

elementów przedmiotowo istotnych i funkcjonuje jako umowa kredytu złotowego oprocentowanego w sposób zastrzeżony dla zobowiązań w walucie obcej, przy czym o wyborze jednego z powyżej wskazanych rozwiązań decyduje sytuacja procesowa, w jakiej znalazły się strony toczącego się postępowania, wynikająca z niezłożenia przez konsumenta środka zaskarżenia w zakresie oddalenia roszczenia opartego o nieważność całej umowy?

Oprócz tego skarżący wskazał na potrzebę wykładni art. 410 § 1 i § 2 k.c. w związku z art. 405 k.c. sprowadzającej się do udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku uznania klauzul waloryzacyjnych za abuzywne, kredytobiorcy przysługuje roszczenie o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz banku w wykonaniu umowy o kredyt hipoteczny, w sytuacji gdy kredytobiorca jest nadal dłużnikiem banku z uwagi na fakt iż wartość spełnionych przez niego na rzecz banku świadczeń jest mniejsza niż wartość świadczenia spełnionego przez bank na rzecz kredytobiorcy w wykonaniu umowy kredytu hipotecznego (tj. wartość wypłaconych kredytobiorcy środków kredytu), wobec czego pozwany bank nie jest bezpodstawnie wzbogacony i kredytobiorcy nie przysługuje żądanie zwrotu świadczeń spełnionych na rzecz banku?

Ponadto skarżący dostrzegł potrzebę dokonania wykładni art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13, art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, art. 65 k.c., art. 354 k.c., art. 358 § 2 k.c., art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c., art. 385<sup>2</sup> k.c. oraz art. 69 ust. 3 Prawa bankowego;

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach

mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu. Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, powinien sformułować to zagadnienie, wskazać na wyłaniające się poważne wątpliwości interpretacyjne, przytoczyć argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen i wykazać, że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie zarówno dla praktyki sądowej, jak i dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. np. postanowienie SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

Kwestie poruszane przez skarżącego zostały już wyczerpująco wyjaśnione w orzecznictwie SN i TSUE i obecnie nie wymagają dalszej analizy. W wyroku z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, TSUE podkreślił, że art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Pogląd ten TSUE podkreślił ostatnio w wyroku wydanym w połączonych sprawach C-80/21 – C-82/21, wskazując że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter nie całości warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz jedynie elementów tego warunku, które nadają mu nieuczciwy charakter, w związku z czym warunek ten pozostaje, po usunięciu takich elementów, częściowo skuteczny, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego. Kwestie były również przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego, w tym kwestie te były

w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, II CSKP 405/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, uchwała z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22).

W oparciu o przytoczone wyżej orzecznictwo TSUE rysuje się zatem zasada, zgodnie z którą w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej lub jej fragmentu, w sytuacji gdy nie istnieje możliwość dalszego wykonywania umowy, nieważność powinna zostać orzeczona co do zasady. Ocena zaś, czy umowę można dalej wykonywać po usunięciu postanowienia uznanego za niedozwolone należy do sądu rozpoznającego sprawę i wynika z wykładni konkretnej umowy zawartej przez strony. Przedstawiony problem waluty, w jakiej wyrażone jest świadczenie główne nie ma zatem charakteru jurydycznego, a należy do ustaleń konkretnej sprawy, określanych po dokonaniu wykładni postanowień umownych. W szczególności umowa kredytu może odmiennie lub w taki sam sposób uwzględniać mechanizm przeliczania świadczeń kredytobiorcy i kredytodawcy, wyrażonych pierwotnie w walucie polskiej lub obcej oraz do różnego stopnia umożliwiać ich spełnienie w drugiej z wymienionych walut. Zapewnienie jednak możliwości dokonania wypłaty kredytu lub spłaty jego rat w walucie innej niż ta, w której kredyt został udzielony jest równoznaczne ze zmianą samej waluty kredytu.

Odnosząc się zaś do zagadnienia związanego z art. 410 i art. 405 k.c., zostało ono już rozstrzygnięte w wyroku SN z 13 października 2022 r. (II CSKP 893/22), w myśl którego *stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu* (zob. także uchwała SN z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40).

Z tej przyczyny Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, o kosztach postępowania kasacyjnego

rozstrzygnął zaś na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.